

Asia: VN/13817/2022

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamisesta -ruotsinkielinen käännös lisätty

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriölle

Arkipelagia-seuran Lausunto hallituksen esityksestä koskien luonnonsuojelulain mukaan annettujen vanhojen suojelualuelakien päivittämistä

Arkipelagia-seura kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamisesta.

Arkipelagia-seura on Saaristomeren luonnon ja kulttuurin ystävien yhdistys, joka on perustettu vuonna 1992. Seura edistää etenkin Saaristomeren saarten luonnon ja ympäristön hoitoa ja suojelua, edistää ja tukee näihin liittyvää tutkimustoimintaa sekä ylläpitää saariston luonnon ja kulttuurin tuntemusta (www.arkipelagia.fi)).

Vuodesta 2012 alkaen seura on toiminut Saaristomeren kansallispuiston virallisena ystävähdistyksenä. Arkipelagia-seurassa on 150 jäsentä ja aktiivista toimintaa mm. retkien, luentotilaisuuksien ja luonnonhoitotalkoiden järjestämisessä. Seura edustaakin luonnonharrastajien laajaa käyttäjäkuntaa Saaristomeren kansallispuistossa.

Yhdistyksen taustasta johtuen tämä lausunto keskittyy ainoastaan hallituksen esityksen 76/22 siihen osaan, joka koskee Saaristomeren kansallispuistoa.

Lausunto koskien esitettyjä pykälämuutoksia

Hallituksen esityksen Saaristomeren kansallispuistolain muutosta koskevassa osassa Arkipelagia-seura haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin kohtiin:

1§

Kansallispuiston perustamistarkoitus säilyy ennallaan, jota seura pitää tärkeänä. Myös sen muotoilua seura pitää onnistuneena, sillä se ottaa huomioon tämän merellisen puiston erityispiirteet.

1a§

Pykälän 3 momentissa mainittu Metsähallituksen oikeus määräämillään ehdoilla luovuttaa kotitarvekäyttöön polttopuuta ja karjan rehua on tarpeellinen. Mutta kolmenkymmenen vuoden kokemus on osoittanut, että perinnemaisemien raivauksissa syntynyttä polttopuuta on vaikea saada hyötykäyttöön, ja sitä jää maastoon lahoamaan tai sitä joudutaan hävittämään polttamalla paikan päällä. Samoin vuosittaisissa perinnemaisemien niitoissa kaadettavaa heinää joudutaan polttamaan suuret määrät sen takia, että karjan rehun kuljetuskustannukset heikentävät sen menekkiä saaristolaisien parissa. Tämän lainkohdan muotoilua olisi hyvä tässä yhteydessä väljentää, mikä parantaisi näiden tuotteiden hyötykäyttöä.

Seura ehdottaakin, että tämä kohta muutettaisiin muotoon: ”Metsähallitus voi määräämillään ehdoilla luovuttaa luonnonhoidon yhteydessä syntynyttä ylijäämäpuuta ja karjan rehua saaristolaisille ja muille niitä tarvitseville.”

Metsästystä koskevat määräykset 4 momentissa noudattavat aiemman asetuksen linjaa. Seura katsoo, että on edelleen tärkeää rajata kansallispuistossa metsästys perinteisille saaristolaisille, mikä on myös linjassa 1§:n perustamistarkoituksen kanssa.

Seura näkee kuitenkin tarpeelliseksi, että muutkin henkilöt kuin yhteistoiminta-alueen kylien asukkaat voisivat osallistua kansallispuistossa hirvieläinten ajoin (joka metsästyslain määritelmän mukaan on yksi osa metsästäystä), sillä saariston hirvieläinten metsästykselle ovat pieniä ja kuitenkin ulkosaaristoon talven yli jääviä hirviä olisi tärkeää voida vähentää syksyllä.

Lisäksi vieraslajit valkohäntäkauris ja täpläkauris aiheuttavat Saaristomeren kansallispuistossa valikoivalla laidunnuksellaan merkittävää vahinkoa monille uhanalaisille kasveille. Seuran omat pitkäaikaisseurannat 30 vuoden ajalta osoittavat esim. seljakämmekän osalta tämän selvästi. Täpläkauriin metsästäystä suoritetaan saaristossa samalla tavalla ajamalla kuin hirveä ja valkohäntäkaurista, joiden metsästyksellä on otettu huomioon uuden luonnonsuojelulain 50§ 1 mom. 10-kohdassa. Olisi luontevaa, että – sen lisäksi mitä 51§ 1 mom. 2-kohta mahdollistaa – täpläkaurista voitaisiin vähentää kansallispuistossa myös tavanomaisessa metsästyksessä.

Edelleen seura haluaa kiinnittää huomiota siihen, että metsästyslain 26§:n mukaan pyyntiluvan varaisten hirvieläinten metsästyksessä ”on huolehdittava siitä, että hirvieläinkanta ei metsästyksen johdosta vaarannu”. Kuitenkin täällä on välttämätöntä voida poistaa kokonaan valkohäntäkauris ja täpläkauris mahdollisimman laajalta alueelta, mielellään koko kansallispuistosta. Tältä osin metsästyslain, luonnonsuojelulain ja tämän erityislain välinen suhde jää epäselväksi: onko näiden vieraslajien hävittäminen mahdollista? Seura ehdottaa tältä osin kirjoitettavaksi Saaristomeren kansallispuistolakiin sellaista tarkennusta, joka mahdollistaa näiden vieraslajien poistamisen puistosta kokonaan.

Täpläkauris, valkohäntäkauris, minkki ja supikoira ovat vahingollisia vieraslajeja Saaristomeren kansallispuistossa, ja niiden vähentämistä ja poistamista tulisi helpottaa kaikin keinoin.

1b§

Puolustusvoimien toiminnan mahdollistaminen tässä ulkosaariston kansallispuistossa on tärkeää eikä sitä tulisi hidastaa tai vaikeuttaa turhalla byrokratiolla. Mahdollisessa kriisitilanteessa puolustusvoimien valtuudet toimia käyvät luonnollisesti yli kansallispuistolain, luonnonsuojelulain ja muiden lakien määräysten.

Seura haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ns. normaalioloissa puolustusvoimat kävisivät esim. uusien mastojen, linnoitteiden, kaapelikaivantojen, linjataulujen, varastojen, laitureiden jne. rakentamisessa etukäteen neuvotteluja maanhaltijaviranomaisen, siis Metsähallituksen kanssa. Näin

voitaisiin välttää sellaista vahinkoa harvinaisille lajeille, luontotyypeille, maisemalle tai kansallispuiston toiminnalle, joka olisi vältettävissä huolellisella suunnittelulla. Näin ollen olisi hyvä tarkentaa lakitestissä sitä, miten luonnonsuojelun tarpeet otetaan huomioon erityisesti puolustusvoimien rakentamistoiminnassa kansallispuistossa. Myös suurten, saarilla tapahtuvien harjoitusten osalta luonteva yhteydenpito merivoimien ja Metsähallituksen välillä olisi toivottavaa.

Nyt hallituksen esityksen luonnoksessa ollaan antamassa puolustusvoimille täysin määrittelemättömät ”vapaat kädet” toimia kansallispuistossa. Kun tiedetään, että puolustusvoimat joutuvat yksityismailla käymään maanomistajien kanssa lukuisia lupaneuvotteluja, voisi tämä uusi tilanne kohdistaa huomattavan paljon painetta toimia yksityismaiden saarien sijaan nimenomaan luonnonsuojelualueella, jossa maanhaltijaviranomaista ei tarvitse edes informoida tai kuulla suunnitelmista.

Jos lupamenettelystä luopuminen katsotaan välttämättömäksi, olisi tärkeää, että lakiin kirjataan puolustusvoimille kuulemisvelvoite asiassa.

Kannanotto koskien vaihtomaiden käyttöä Saaristomeren kansallispuistossa

Vielä voimassa olevassa vanhan Saaristomeren kansallispuistolain 3§:ssä on määräyksiä siitä, miten valtiolle ostettavia, erikseen nimettäviä alueita voidaan käyttää vaihtomaana eikä niitä maanhankinnan yhteydessä liitetä lainkaan kansallispuistokiinteistöön. Tämä on tarpeellinen pykälä jatkossakin, sillä tällaisia suojelualueeksi sopimattomia palstoja tulee toisinaan maakaupan mukana, kun osto kohdistuu kokonaiseen tilaan.

Arkipelagia-seura haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tällä tavoin on kansallispuistoon tullut jo ennen em. 3§:n voimaantuloa vuonna 1991 joitakin pieniä maa-alueita (esim. pieni omakotitontti Nötön kylän keskellä), joissa ei voida soveltaa kansallispuiston rauhoitussäädöksiä.

Lisäksi Metsähallitukselle siirtyi vuosikymmeniä sitten silloiselta merenkulkulaitokselta hyvin pieniä palstoja Utön kylän keskeltä. Melkein kaikilla näistä on rakennuksia, mm. Utön majakka, majakkamestarin entinen asuintalo, luotsiasema, luotsien asuinrakennuksia, yksityisiä rantavajoja jne, eikä niillä voida kaikin osin noudattaa kansallispuisto- tai luonnonsuojelulain määräyksiä. Ne on kuitenkin aikanaan liitetty kansallispuistokiinteistöön. Metsähallitus on aikanaan esittänyt ympäristöministeriölle näiden palstojen irrottamista kansallispuistosta, mutta tämän on katsottu vaativan valtuutusta kansallispuistolain kautta. Vanhaa 3§:ää ei voi tässä soveltaa, mutta nyt kun lakia uudistetaan, tulisi – sen mukaan mitä Metsähallitus katsoo tarkoituksenmukaiseksi – kansallispuistolakiin kirjata täsmällisesti määritelty valtuutus nimettyjen palstojen poistamiseksi kansallispuistosta. Utön kylän kantatilojen omistajat ovat tietävästi toivoneet mahdollisuutta vaihtaa kylän ulkoluotoja (joista monet ovat Natura 2000 -ohjelman kohteita) näihin kylän keskellä oleviin maapalstoihin.

Seura näkeekin tarpeellisena, että nyt uudistettavaan kansallispuistolakiin otetaan määräys, joka mahdollistaa puistoon jo kuuluvien, kansallispuiston tarkoituksen kannalta kelvottomien ja tarkkaan määriteltyjen palstojen irrottamisen kansallispuistosta. Samalla on tarpeen pudottaa pois vanhan

lain lopussa oleva vastaava kohta vuodelta 1991. Siinä otsikon ”Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen” on mainittu 6 kansallispuiston aluetta, joita voidaan käyttää vaihtomaana. Tuo säädös on jo aikansa elänyt ja siinä mainittujen alueiden vaihto toteutettu viimeisten 31 vuoden aikana siltä osin kuin se on ollut mahdollista. Alueet on lisäksi määritelty hyvin epämääräisesti eikä niiden sijaintia liene missään tallella, mikä jättäisi soveltamisen turhan epämääräiseksi ja ilman, että vaihtokohteiden luontoarvoja on tarkistettu.

Arkipelagia-seuran puolesta

Turussa 23.8.2022

Mikko Jokinen

puheenjohtaja

jokinenms@gmail.com

Jouko Högmander

Sihteeri

jouko.hogmander@gmail.com

Jokinen Mikko
Arkipelagia-seura